

Narátor príbehu: Mária Markeová, 1927, učiteľka, pracovala v rôznych školách na území Slovenska



8. 11. 2023

Drahá slečna Timea,
dostala som Váš list, v ktorom ma prosíte, aby som pospomínala na staré časy a podelila sa o svoje spomienky na život po Víťaznom februári. I keď sú niektoré bolestivé, vidím dôležitosť v tom, aby som ich takýmto spôsobom posunula ďalej. Preto nech je tento môj list pre Vás pripomienkou a svedectvom o tom, ako život fungoval kedysi.

Moje meno, ako už asi viete, je Mária Markeová, narodila som sa v roku 1927 v malej dedinke na území Slovenska, väčšinu života som prežila v Lučenci, Modre a Pezinku. Moji rodičia boli roľníci, súrodencov som nemala. V čase pred februárovým prevratom som bola maturantkou v škole v Lučenci. Vtedy sme boli ako študenti demokraticky založení, na manifestáciách sme skandovali: „Študenti sú demokrati!“ Zložila som odborné skúšky z občianskej náuky a dejepisu. Hneď po štúdiu som sa dostala učiť na jednu maďarskú jednotriedku v Glabušovciach, kde som sa neskôr stala aj riaditeľkou. Tieto deti som učila slovensko-maďarsky. Veľmi som si na nich zvykla, keď ma neskôr prehodili inam, ani sa mi nechcelo odísť. Aj rodičia tu celkovo boli veľmi milí, dostávali sa mi pozvania na rôzne akcie ako oslavy, tancovačky, krsty a podobne. Keď som sa neskôr dozvedela, koľkým deťom sa podarilo vyštudovať vysoké školy, to bola pre mňa odmena za tú prácu.

Počas svojho prvého učiteľského roku sme masovo vstupovali do komunistického strany. V tej dobe som vlastne ešte ani nechápala, čo to je a o čo ide, bolo nám proste povedané, že to máme urobiť. Riaditeľ spomínanej jednotriedky, ktorého pozíciu som neskôr dostala po jeho odvolaní, na to veľmi doplatil. Najprv bol okresný predseda Hlinkovej gardy, po oslobodení sa hneď preorientoval do demokratickej strany, ale potom, keď sa ukázalo, že táto strana padne, šup šup a už bol z neho komunista. Takýchto vo veľkom vyhadzovali, až zbavovali svojich pozícií. Jeho rodina mi, bohužiaľ, pre to spôsobovala rôzne nepríjemnosti, a tak som odtiaľ odišla do Pezinka.

Nový režim kompletne menil školstvo. Z apolitického sa stalo politické, politika vo veľkom zasahovala do samotných učebných procesov. Začalo sa s ateistickou výchovou, predstavte si, že som musela hlásiť počty detí, ktoré sa prihlásili na náboženstvo. V nedele som s deťmi absolvovala tzv. odpúťavacie akcie – brali sme ich na rôzne výlety na Devín, v okolí Bratislavy, aby nechodili na omše a bohoslužby. Pre nás učiteľov to bolo veľmi náročné a nepríjemné. Nachádzali sme sa v centre diania, všetko sa robilo cez nás, boli sme ako sluhovia štátu. Tak ako sa povedalo, tak sme museli urobiť. Školstvo bolo terčom prevýchovy. Toto obdobie sa nieslo v duchu ostrého triedneho boja. Boli to veľmi ťažké časy.

Ako mladá učiteľka som toho veľa precestovala, samozrejme, len v rámci socialistických krajín – Moskva, Bajkalské jazero, okolie Gruzínska.

Nikdy som svoj výber zamestnania neolutovala, bola som učiteľkou telom aj dušou. Je to krásne, tvorivé zamestnanie, ktoré ma celý život naplňovalo milými spomienkami.

Narátor príbehu: Mária Markeová, 1927, učiteľka, pracovala v rôznych školách na území Slovenska

Čo sa týka života mimo škôl, ľudia ako agráристи, veľkostatkári v húfch utekali do Ameriky. Na pozície v obecných úradoch dosadzovali tajomníkov komunistov, ktorí však často nemali ani maturitu a nevyznali sa v politickom fungovaní.

Na dedinách sa zakladali družstvá, roľníci sa nechceli vzdať svojich pozemkov, dochádzalo k násilnému združstevňovaniu. Avšak potom, keď už prišlo obdobie, že sa mohli aj rozpúšťať, väčšina družstiev zostala, lebo si tí roľníci zvykli na odbremenenie od náročnej každodennej práce. To sme videli ako pozitívum tejto doby.

Taktiež si dovoľm povedať, že v mnohých ohľadoch bol život mládeže vtedy šťastnejší a ľahší ako teraz, v tejto veľmi rýchlej dobe, v ktorej žijeme.

Spolu so študentmi jednej peziinskej školy sme dali dokopy publikáciu „Spomínať a nezabudnúť“. Je plná rôznych autentických príbehov podobných tým mojim, ktoré deťom odovzdali ich starí rodičia.

Ak by som mala prenechať nejaké jedno veľké posolstvo vyplývajúce z môjho života, znelo by takto: „Učiteľstvo je krásne povolanie, záslužné, byť dobrým učiteľom a rozdávať sa je veľké bohatstvo pre tie deti, pre tú mládež a snažiť sa vychovať z nich statočných, poriadnych, vzdelaných ľudí“ – to bolo naše motto.

Myslím si, že týmto aj ukončím svoj list. Ešte Vám k nemu priložím dve fotky, ktoré som našla. Prvá fotka zobrazuje mňa a spolužiačky, ako v Modre v roku 1943 vítame delegáciu J. Tisa (ja som prvé dievča zľava). Druhá fotka som ja ešte zamlada.

Verím, že ste sa dozvedeli, čo ste chceli vedieť, a že si možno z môjho príbehu aj niečo odnesiete. Celý život mi prešiel veľmi rýchlo, ani sa nenazdáte a pocítite to na vlastnej koži.

So srdečným pozdravom

Mária Markeová

